

Yol Arkadaşımız Vardar

◆ Erdal Noyan

Yatağında güzel güzel akıyor.

Bazı üstünden geçiyoruz, bazen yanında gidiyoruz.

Vardar Irmağı'nın şenlendirdiği Vardar Ovası'ndayız.

Vardar'ın türküsü süzülüyor dudaklarımdan.

Türkü'nün bir türünde şu dizelerle övülür Irmak: "Vardar akar lüle lüle/ Sesi de benzer bülbüle".

İnsana seslenmeyen bir türkü yakılabılır mi? Yakılamaz! Her türkü insanı dillendirir.

İnsan, en bilinen söyleyişin nakaratına para gereksinimiyle giriyor: "Vardar Ovası, Vardar Ovası/ Kazanamadım sıla parası". Nakarata yeniden sıra geldiğinde ikinci dize "Kazanamadım başlık parası" olarak söylenir. Akşamcılarsa "Kazanamadım rakı parası" demeyi severler.

Görüyorsunuz değil mi? Bir dize kaç isteğe aracı kılınıyor.

Gurbetteki kişi memleket özlemini, seveda çeken kişi başlık parası sıkıntısını, kafasını dumanlamak isteyen kişi alkol gereksinimi dillendiriyor.

Ova'nın çevresinde yemyeşil Şar Dağları.

Makedonya ile Kosova arasında kalan dağ dizisi.

Şar Dağları'nın en doruk noktası Büyük Türk Tepesi'ymiş.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kahramanmaraş İli'ne bağlı Elbistan İlçesi yakınında Şar Dağı adlı bir dağ bulunuyor. Şar sözcüğü kent anlamına da geldiğine göre bu aynılığı olağan sayıyorum.

Türkü'nün bir yerinde sevdiklerinden ayrı düşen kız yakını: "Şar Dağı'nın yıldızıyım/ Ben annemin bir kızımıyım/ Efendimin sağ gözüyüm/ Eğlenemem aldanamam/ Ben bu yerlerde duramam."

Türkünün bazı söyleyişlerinde Şar Dağı yerine Maya Dağı denilerek dizeler, "Mayadağ'dan kalkan kazlar" ve "Mayadağın yıldızıyım" şeklinde söylenebilmektedir ki orası da bilinen bir yerdir.

Maya Dağı, Şar Dağları'nın diğer adı mıdır, komşusu mudur, bir bölümü müdür sorularının yanıtlarını coğrafyacılar bırakalım. Onun da peşine düşersem işin tadı kaçacak.

Öte yandan, Mayadağ (Fanos) isimli bir köy varmış Yunanistan'da. 1923 yılında yapılan insan değişiminden önce Türklerin yaşadığı bir yermiş. Yunanlar Kalkış İli'ne bağlı bu köye Fanos diyorlarmış.

Balkan dağı Maya'nın, Amerika Kıtası'nın yok edilmiş uygarlığı Mayalarla ilgisinin bulunmadığını söylememe gerek yok biliyorum ancak söylemiş oldum. Kim bilir belki de adlar arasında bir bağlantı vardır! Olmayacak çok işlere tanıklık etmedi mi bu Evren!

Mayanın daha birçok çağrışımı varsa da silinmiş bir uygarlığı anmakla yetinerek sözcüğün yakasını bırakıyorum.

Türkü ve yol sürüyor.

Bizimle birlikte Vardar Irmağı da ulaşıyor Üsküp'e.

Türküde, "Vardar akar hızlı hızlı/ Kenarları karlı buzlu" deniyor ama Ağustos ayının son günlerindeyiz; kar, buz olmadığı gibi, suyun hızı da fazla değil.

O yüzdendir ki insanlar içine girerek balık tutabiliyorlar.

Olsun, türkü serinletti.

Bizim yol şimdilik bitti.

Vardar Irmağı'nın yolculuğu Ege Denizi'ne varana dek sürecek.